

Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2011-05-24

HSN 1105-0405

Handläggare:
Torborg Svärd

Yttrande över förslag till miljöpolitiskt program för Stockholms läns landsting 2012-2016

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsens förvaltning har begärt att Hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över Förslag till miljöpolitiskt program för Stockholms läns landsting 2012-2016.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtanden, 2011-05-24
Förslag till miljöpolitiskt program för SLL 2012-2016
HSN-förvaltningens svar på tjänstemannaremiss om Förslag till nytt miljöprogram för SLL 2012-2016

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till Landstingsstyrelsen överlämna förvaltningens yttrande över förslag till miljöpolitiskt program

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Inledning

Hälso- och sjukvårdsnämnden har fått möjlighet att lämna yttrande på förslaget till miljöpolitiskt program för Stockholms läns landsting år 2012 - 2016. Förvaltningar och landstingsägda bolag inom SLL har tidigare lämnat synpunkter då ärendet varit utsänt på tjänstemannaremiss.

Det miljöpolitiska programmet för Stockholms läns landsting har hög status. Det är angeläget att landstinget bidrar till att hejda klimatförändringen och att minimera spridningen av läkemedelsrester i vattendrag samt användandet av farliga kemikalier. Därför är det bra att nämnden nu får ta ställning till förslaget rörande nytt miljöpolitiskt program.

Stockholms läns landsting har under den senaste perioden bedrivit ett utvecklingsarbete inom flera miljöområden. Särskilt bör nämnas destruktion av lustgas, minimering av läkemedlens miljöpåverkan och utfasning av farliga kemikalier.

Förslaget till nytt miljöpolitiskt program Steg 6 för Stockholms läns landsting 2012 – 2016 har rubriken Klimateffektivt, resurseffektivt och hälsofrämjande miljöarbete i Stockholms läns landsting. Det består av en vision för landstingets miljöarbete, en miljöpolicy samt 12 delmål uppdelade under de tre huvudrubrikerna. Delmålen är bevarandemål, utvecklingsmål respektive utredningsmål. Dessutom finns ett kapitel för "Organisation och styrning – så här når landstinget målen". I övrigt finns information om miljöprogrammets koppling till andra miljömål och en tillbakablick över landstingets hittillsvarande fem miljöprogram. I bilagor finns kommentarer, sammanställning av svar på tjänstemanna-remiss i landstinget, ekonomiska konsekvensberäkningar, kommentarer och förtydliganden, inalles åtta bilagor. Enligt planen ska det till programmet utarbetas ett specificeringsdokument som ska fastställas i slutet av 2012. Där ska det tydliggöras vilka verksamheter som ska redovisa olika specifika uppgifter till landstinget centralt, som ska sammanställa informationen till årliga rapporter.

Synpunkter på förslaget

Ekonomiska konsekvenser

Hösten 2010 gjordes en ekonomisk konsekvensanalys avseende det förslag till miljöprogram som då förelåg. Trots att beräkningarna enbart avsåg ett fåtal delområden så uppgick summan då till ca 630 Mkr för programperioden. De största kostnaderna återfanns inom trafikområdet. I underlaget anges att kostnaden uppskattas till 200 Mkr per år under programperioden och den genomsnittliga besparingen till ca 80 Mkr per år. Till detta ska adderas de åtgärder som tillförs efter kommande utredningar. Efter dessa monetära beräkningar har delmålen förändrats något, liksom det första utkastet till hur målen ska följas upp, bilagan "Förtydligande med exempel på hur målen i det miljöpolitiska programmet ska mätas".

Förvaltningens synpunkt är att det trots en omfattande konsultrapport och kompletterande beräkningar ändå saknas en tillfredsställande analys av de ekonomiska konsekvenserna. För att kunna väga de olika miljömålen mot andra krav på verksamheten är det avgörande att de ekonomiska konsekvenserna belyses än mer.

Eftersom det inte anges hur målen ska följas upp är det svårt att se vilka konsekvenser programmet skulle få för nämndens verksamhet om det

integreras fullt ut i alla avtal. Inköp av mer ekologisk kost, matavfallskvarnar, grön IT, miljömärkta produkter och tjänster, utrustning kopplat till kemikalikrav samt små anläggningar för lustgasdestruktion med mera, kommer säkert att leda till ökade kostnader. Det finns dessutom risk för att det administrativa planerings- och uppföljningsarbetet kommer att vara belastande vilket inte ingår i den ekonomiska kalkylen. I svaren på tjänstemannaremissen anger en rad vårdgivare att insatserna fordrar ekonomiskt tillskott från Beställaren. Självklart kommer insatserna även att ge miljömässiga vinster.

Avtalsjuridiska konsekvenser

De avtalsjuridiska aspekterna har inte belysts på önskvärt sätt. Enligt Lagen om offentlig upphandling måste krav som ställs på en tjänst vara relevanta och proportionerliga. Detta anger nivån för vilka krav som Hälso- och sjukvårdsnämnden kan ställa på sina vårdgivare och leverantörer. Några av förslagets miljökrav kan utifrån detta perspektiv ifrågasättas. Att inom landstingskoncernens verksamhet gå vidare och ställa spetskrav är naturligtvis möjligt, precis som det är för andra organisationer, enskilda som koncerner.

Det finns inte anledning att fatta beslut om målprogram som består av mål angivna i andra program. Förslaget innehåller skrivningar som beslutats i andra sammanhang och på andra nivåer såsom Stramas och Svensk förening för allmänmedicins mål, landstingets folkhälsopolicy och RUFSS 2010. När och om Hälso- och sjukvårdsnämnden i senare skede fattar beslut om handlingsplan för miljöarbete finns möjlighet att hänvisa till landstingets övriga mål och riktlinjer.

Ansvarsfördelning

Förutsättningarna för landstingets miljöarbete har ändrats under de senaste åren. Förslaget utgår ifrån att miljöarbetet regleras från landstingets centrala förvaltningar vilket inte är förenligt med nuvarande organisation och ansvarsfördelning i Stockholms läns landsting.

Istället för central detaljstyrning bör miljöarbetet till stor del utvecklas av vårdgivarna själva. Många vårdgivare vill erbjuda medborgarna den bästa servicen, vara pionjär på miljöområdet och visa upp den bästa miljöprestanda. När vårdgivarnas miljöinsatser synliggörs kan det sporra till utveckling. Det har blivit en konkurrensfördel för organisationer. Produktionen inom Stockholms läns landsting kan precis som andra koncerner vinna på att samverka med andra koncerner och enskilda vårdgivare. Det är värdefullt att det finns arenor för kunskaps- och erfarenhetsutbyte liksom plats för olika arbetsformer och enskilda initiativ.

Övergripande vision och miljöpolicy

Förvaltningen föreslår att den nuvarande övergripande miljövisionen fortsätter att gälla istället för att anta den av programförslaget föreslagna visionen. På så sätt skapas kontinuitet och tydlighet. Innehållsmässigt har den också stora kvaliteter. Den lyder "Landstinget tillhandahåller hälso- och sjukvård, tandvård samt kollektivtrafik på ett sådant sätt att invånarnas hälsa och livsmiljö gynnas. Landstinget bidrar till en ekologiskt hållbar utveckling av stockholmsregionen, med bevarande av dess rika miljö." Förvaltningen föreslår att Hälso- och sjukvårdsnämnden tillstyrker förslaget till ny Miljöpolicy för Stockholm läns landsting.

Nämnderna beslutar om lokala handlingsplaner

Förutom landstingets miljövision och policy finns en rad andra långsiktigt vägledande dokument som anger inriktning för angelägna behovsområden och särfrågor. Förvaltningen ser ett värde i att miljöaspekter vägs samman med andra hänseenden inför tecknande av vårdavtal. Därför föreslås att nämnden får i uppdrag att fastställa en handlingsplan för miljöarbete. Samtliga vårdgivare förväntas bedriva ett gott miljöarbete vilket föreslås att Nämnden definierar i en handlingsplan.

Sammanfattning

Som referensverk och vägvisare för miljöarbetet under de närmaste åren är förslaget utmärkt. Det innehåller förslag på insatser inom angelägna områden som kan begränsa landstingets miljöpåverkan. På ett föredömligt sätt redogörs för hur hälso- och sjukvården kan begränsa sin klimatpåverkan och även bidra till det hälsofrämjande arbetet.

Strukturen för landstingets miljöarbete behöver utvecklas. För att kunna integrera miljöfrågorna i reguljär verksamhet behöver miljöarbetet samordnas med beslutprocessen för övrig verksamhet. Med av landstingsfullmäktige beslutad övergripande vision och miljöpolicy blir det angeläget för respektive nämnd att utforma handlingsplaner för miljöarbetet. Behov av miljöinsatser infogas då naturligt i nämndens helhetssyn för långsiktig utvecklingen. Det är viktigt att miljöarbetet implementeras i den reguljära verksamhetsstyrningen.

I remissförslaget saknas en tillräckligt djuplodad ekonomisk konsekvensanalys. Om förslaget beslutas ser förvaltningen en risk för att kostnaderna blir större än vad som nämns i analysen. Några av åtgärdsförslagen är dessutom tänkta att bli föremål för utredning innan det klargörs vilka insatser som ska genomföras. Det är därför ovisst om kostnaderna kan rymmas inom nämndens budget.

Det är ett omfattningsrikt underlag som bifogas förslaget till nytt miljöpolitiskt program. De föreslagna åtgärderna är många och vittgående. Specificering av vilka verksamheter som ska uppmanas att göra vad och hur detta ska följas upp är tänkt att specificeras i ett dokument som ska beslutas hösten 2012. Många av åtgärderna avser beröra all landstingfinansierad verksamhet, det vill säga inte bara de som landstinget som ägare reglerar. Det är osäkert om det ur avtalsjuridiskt synpunkt går att bedöma huruvida alla de föreslagna åtgärderna skulle betraktas som proportionella för tjänsten vid upphandlingsförfarande.

Förvaltningen föreslår därför att remissförslaget justeras. Vidare föreslås att den nu gällande övergripande miljövisionen för Stockholms läns landsting bibehålls istället för den vision som finns i remissförslaget.

Ekonomiska konsekvenser

Vilka ekonomiska konsekvenser som förslaget kommer att innebära går inte att avgöra i nuläget.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Förslaget har inte några konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämställd och jämlik vård

Förslaget har inte några konsekvenser för jämställd och jämlik vård.

Miljökonsekvenser

Det går inte att bedöma miljökonsekvenserna eftersom förslaget i första hand avser att förändra den politiska beslutsprocessen för landstingets miljöarbete. Först i senare skede, när det finns en handlingsplan för hälso- och sjukvårdens miljöarbete kan jämförelse av sakinhåll analyseras.

Catarina Andersson Forsman
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Patrik Hansson
Stabschef